

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність теми: На даний момент бізнес є одним із найпоширеніших методів введення підприємницької діяльності. Тому вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікального складовою. **Метою дослідження** є необхідність активної участі людини в суспільному виробництві шляхом реалізації своїх розумових (в тому числі організаційних та управлінських) та фізичних здібностей з метою отримання доходу або покращення середовища існування. **Завдання дослідження:** виявити сутність прийняття та розглянути стилі прийняття управлінських рішень. **Об'єктом дослідження** є управління як феномен суспільної життєдіяльності, механізми його формування та ефективного функціонування. **Предмет дослідження:** Сьогодні особливого статусу набуває філософія глобальних проблем, цілі та завдання якої полягають в аналізі передумов розв'язання глобальних проблем так званого постмодерністського стану цивілізації, а основним предметом її дослідження є, відповідно, філософські аспекти соціального та економічного прогнозування та здійснення пошуку шляхів перебудови світового економічного порядку. Останнім часом значного поширення, актуальності та потужного розвитку набуває усвідомлення потреби у формуванні концепції «сталого економічного розвитку» («sustainable development»), сутність якої полягає у розробці ефективних програм економічного розвитку [1, с. 361], що забезпечували б мінімальний вплив на зовнішнє середовище. В цьому ж проблемному полі сконцентровано і основні принципи комунікативної парадигми філософування, в межах якої не остання увага приділяється проблемам дослідження економічної діяльності людини в контексті екологічних проблем сучасності. В такому теоретичному вимірі неможливо не згадати праці К. О. Апеля та Г. Йонаса. У межах сучасного філософсько-економічного знання відбувається екологізація економічної сфери соціальної діяльності, а отже, і екологізація економічної свідомості, що не дивно, адже сьогодення екологічна ситуація дійсно вимагає від людини врахування в процесі економічної діяльності, насамперед, екологічних факторів. Отже, цілі та завдання, а також методи та засоби їх досягнення, що формуються в межах сучасних соціально-політичних програм в якості принципів утворення нового соціального порядку, як то соціальні проекти та стратегії збереження і відновлення екологічно прийнятних умов існування людства, зумовлені їх проблематизацією в контексті філософсько-економічного знання і постають, насамперед, як концентрований вираз вихідних філософських засад економічного світогляду – одного із факторів визначення сутності соціальних трансформацій. Звернемо увагу і на той факт, [2, с.16] що розвиток сучасного філософсько-економічного знання відбувається також в теоретичному контексті двох таких напрямків філософсько-економічного знання, як філософія бізнесу та філософія господарства. А визначення сутності та співвідношення останніх в контексті загального філософсько-економічного знання потребує, на нашу думку, ґрунтовного дослідження. Адже філософія бізнесу та філософія господарства дійсно є різними вимірами філософського осмислення економічного буття, а отже, в чистому вигляді вони є різними стратегіями соціального поступу. При цьому філософія бізнесу як парадигма економічного мислення здебільшого представлена у межах західноєвропейської соціально-економічної парадигми і бере свій початок у філософії прагматизму, а філософія господарства здебільшого є виразом східноєвропейської світоглядної парадигми (С.Булгаков). Втім, в чистому вигляді історії відомі випадки лише господарського регулювання економічних систем, а для економічних систем, у межах яких значне місце відводиться такому виду економічної діяльності, як бізнес, характерним є поєднання репродуктивного знання, властивого господарській системі, з творчим потенціалом бізнес-діяльності. Сутність даної проблеми окреслюється, таким чином, як позиціонування та визначення змісту і співвідношення таких відносно самостійних галузей філософсько-економічного знання, як філософія бізнесу та філософія господарства. На сьогоденній день існує тенденція ототожнення економічної системи з системою господарювання, [3, с. 20] тобто визначення економіки як теоретичної основи господарської діяльності. Але такий підхід є продуктивним лише в контексті теоретичного аналізу закритих господарських систем і залишає відкритим питання щодо функціонального значення такої сфери соціально-економічної діяльності та соціальної інституції, як бізнес. На сучасному етапі соціального розвитку економічна система неможлива не лише без визначення базових принципів господарської діяльності, а й має також бути придатною для їх ефективного поєднання з таким основним методологічним постулатом філософського обґрунтування бізнесу, як принцип свободи індивідуальної економічної діяльності. Тому, на наш погляд, основною функцією економіки як цілісної світоглядно-методологічної системи є визначення принципів та методів ефективного функціонування як господарства, [3, с.125] так і бізнесу в контексті конкретної соціально-економічної системи. Господарство ж в такому проблемному контексті будемо, в свою чергу, визначати як певну телеологічну парадигму, що зорієнтована на планування економічної системи, а соціальний зміст бізнес-діяльності постає в контексті її функціонування як елементу структури соціуму, форми соціальної поведінки, а також організації та регулювання господарського та соціального життя, що включає в себе сукупність соціальних норм та культурних зразків, формуючи, таким чином, соціальний капітал суспільства, що дає змогу розглядати бізнес як специфічну економічну інституцію. Економіка в такому разі постає як соціальна підсистема, що поєднує в собі загальні принципи ведення бізнесу та господарства, [6, с. 224] тобто як сфера визначення та формування максимально ефективних стратегій отримання, розподілу, обміну і використання засобів соціально-економічної діяльності. Основна різниця між бізнесом та господарством в такому контексті полягає в суб'єкті управління, адже різноманітні господарські галузі економічної системи підлягають державному регулюванню, а бізнес-структури – здебільшого регулюванню з боку індивідуального (колективного) суб'єкта господарської діяльності. Таким чином, різні варіанти визначення сутності економічної системи кризь призму господарювання та бізнес-діяльності формують різні принципи її організації, що і дає змогу розглядати філософію господарства та філософію бізнесу як різні парадигми економічного мислення. Разом з тим відзначимо і їхній діалектичний зв'язок як взаємозалежних елементів економічної сфери життєдіяльності суспільства, де бізнес виступає як відносно самостійна частина господарської системи, а господарство є невід'ємною складовою бізнес-процесу. Звичайно ж, бізнес передбачає соціальну відповідальність підприємця як суб'єкта соціальної дії і являє собою сполучення різноманітних видів виробничої економічної діяльності, тобто постає як свідома виробнича діяльність, спрямована на досягнення загального суспільного блага, про що свідчить, зокрема, визначення сутності бізнесу як специфічної галузі соціальної діяльності в контексті «поєднання двох цілей, одна з яких... спрямована на стимуляцію соціально-економічного прогресу, інша - на отримання прибутку» [7, с. 66]. При цьому на перше місце ставиться саме соціальний вимір економічної діяльності. У другій половині ХХ ст., у зв'язку з виявленням специфічних форм соціального знання, відбувається розширення та поглиблення змісту поняття «капітал»: наприкінці 80-х років ХХ ст. виникають такі його теоретичні варіанти, як «людський капітал» та «соціальний капітал». При цьому «людський капітал» розглядається як система індивідуальних знань, вмінь та навичок, а «соціальний капітал» визначається як засвоєння сукупності норм, правил та зв'язків соціально-економічної поведінки, що виступають і як сприятливий елемент зовнішнього середовища для економічного суб'єкта [4, с. 33], і як результат його соціально-економічної поведінки. Сьогодні ці філософсько-економічні категорії активно використовуються в межах соціально-економічного аналізу та філософського знання і посідають чільне місце в сучасних соціально-філософських дослідженнях [5, с.162], у межах яких вони постають в якості предмета ґрунтовного аналізу та набувають певного конкретного визначення (Г.Беккер, Ф.Фукуяма). Дієвість останніх підкреслюється здебільшого в контексті бізнес-структур, адже вважається, що саме ці види капіталу забезпечують їх гнучкість та орієнтацію на нові шляхи розвитку господарської і соціальної діяльності та застосування нових ідей, знань та нововведень, що є надійним критерієм ефективного адаптації економічної системи до нових соціальних вимог. Звернення до визначення економічної системи за допомогою засобів аналізованого в сучасній філософсько-економічній літературі поняття «економічного середовища» [8, с.98] підводить до ідеї необхідності врахування двох типів соціального управління, таких, як безпосереднє управління процесами і суб'єктами економічної діяльності, і опосередковане управління через зміну характеристик економічного середовища. З нашої точки зору, перший із зазначених способів соціального управління є засадничим принципом господарської діяльності, а другий – більш характерний для філософії бізнесу. Разом з тим для різних типів культури характерні різні варіанти пошуку стратегій гармонізації співіснування та співвідношення таких світоглядно-методологічних концепцій, як філософія господарства та філософія бізнесу, тобто стратегій їх системного поєднання у межах економічного світогляду конкретної соціально-економічної системи. Відповідно, множинність варіантів їх конструктивного сполучення є визначальним фактором у формуванні моделей економічного розвитку суспільства, а також принципів та методів соціальної модернізації, а, відповідно, і різних стратегій соціального управління. **Висновки:** Отже, філософія економіки в такому контексті постає як основа формування певного соціального порядку, що є основою соціальної діяльності економічного суб'єкта як у сфері господарства, так і у сфері бізнесу, створюючи їх системну єдність, що, на наш погляд, дає можливість за допомогою таких засобів формувати принципово нові бачення і якісно нові стратегії та концепції соціального управління. Таким чином, саме філософія економіки як основа формування стратегій соціального управління постає як засіб формування максимально ефективних стратегій соціально-економічного розвитку, набуваючи у такий спосіб дійсно вирішального значення в процесі формування економічного світогляду.

Список використаних джерел

1. Иноземцев В.Л. Постиндустриальное хозяйство и «постиндустриальное общество» // Иноземцев В.Л. На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия. М., 2003. 361 с.

2. Hayek F.A. The road to Serfdom. Chicago, 1994. 16 с.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. Львів, 2000. 125 с.
4. Social Capital. A Multifaceted Perspective. Dasgupta P., Serageldin I. (eds.). Washington DC, 2000. 33 с.
5. Фукуяма Ф. Великий разрыв. М., 2003. 162 с.
6. Валлерстайн И. После либерализма. М., 2003. 224 с.
7. Печчи А. Человеческие качества. М., 1980. 66 с.
8. Чекмарев В.В. Постмодерн и экономическая онтология // Философия хозяйства. Альманах центра общественных наук и экономического факультета МГУ. 2003. № 4 (28). 98 с.